

Editorial

Duurzaam inzetbaar of omzetbaar?

Carel Hulshof¹

Om met Dominee Gremdaat te spreken: 'Kent u die uitdrukking..... duurzame inzetbaarheid?' We moeten allemaal tot op hoge leeftijd duurzaam inzetbaar zijn in werk. Het begrip duurzame inzetbaarheid is niet meer weg te denken in beleidsstukken van de overheid, in wetenschappelijke rapporten en projectaanvragen, in nota's van werkgevers en werknemers en in documenten van arbo- en HR-professionals. Ook mijn eigen organisatie, de NVAB, noemt het als eerste kernwaarde van de bedrijfsarts: 'Al het handelen van de bedrijfsarts is gericht op het voorkomen van beroepsziekten en beroepsgebonden aandoeningen, en op behoud van duurzame inzetbaarheid van de werknemer. Dit is het belang van die werknemer, de maatschappij waarin hij leeft, en de organisatie waaraan de bedrijfsarts adviseert.' Zelf doe ik er driftig aan mee. In artikelen, rapporten en projectaanvragen waar ik bij betrokken ben komt de term duurzame inzetbaarheid vaak terug. En toch.... en toch... (niet verder vertellen): als ik 's avonds in mijn zolderkamertje wel eens zit weg te dromen (ik heb geen zolderkamertje maar dat is meer voor het beeld) krijg ik er heel soms ook wel eens heel erge jeuk van.....

Hoe zou dat komen? Is het een regelmatig opspelende 'ortho-ergische' reactie op een van buiten komende prikkel of is er sprake van een lichte allergische reactie? En een allergie waarvoor dan? Tja.

Misschien heeft het te maken met de zweem van nieuwigheid die er nu vaak omheen gepresenteerd wordt. Is het allemaal wel zo nieuw? Vroeger (vroeguh..., ik ben nog begonnen voor de 'arbo'tijd), spraken we gewoon over bedrijfsgezondheidszorg. Dat was het beschermen en bevorderen van de gezondheid en veiligheid van werkenden. Was dat anders dan? Natuurlijk, duurzame inzetbaarheid gaat niet alleen over bescherming tegen werkgebonden risico's maar betekent dat medewerkers doorlopend in hun arbeidsleven over mogelijkheden en voorwaarden moeten beschikken om in huidig en toekomstig werk met behoud van gezondheid en welzijn te (blijven) functioneren. Maar het bevorderen van de gezondheid in de definitie van bedrijfsgezondheidszorg had toch uiteindelijk hetzelfde doel, namelijk te kunnen blijven functioneren in evenwicht met de eisen die in het werk gesteld worden? Die eisen veranderen uiteraard in de tijd en ook in de context waarin dat werk wordt uitgevoerd. Ik heb op een internationaal congres een bedrijfsarts uit India eens horen vertellen dat zijn doel was ervoor te zorgen dat de werknemers na het werk met net zoveel ledematen naar huis gingen als dat ze die dag

gekomen waren, niet méér maar zeker ook niet minder. Misschien is dat in de Indiase arbeidsverhoudingen en arbeidsomstandigheden al een hele klus. Maar in ons land leggen we de lat als we het hebben over bevorderen van de gezondheid een heel stuk hoger, toch..? Of word ik nu met het ouder worden een cynicus wiens eigen duurzame inzetbaarheid kennelijk wat aan het tanen is?

Misschien heeft het ook wel iets te maken met het feit dat in veel stukken, programma's en websites over duurzame inzetbaarheid de liefde wel wat veel van één kant moet komen, namelijk vooral van de werknemer. In de NEN-definitie van duurzame inzetbaarheid komt dat duidelijk naar voren: 'duurzame inzetbaarheid is het vermogen van de medewerker om nu en in de toekomst toegevoegde waarde te leveren voor een organisatie en daarbij zelf ook meerwaarde te ervaren'. Op de NEN-website wordt daar nog aan toegevoegd: 'door duurzame inzetbaarheid kunnen medewerkers nu en in de toekomst een diversiteit aan werkzaamheden en functies adequaat vervullen. Dat stelt ze ook in staat een succesvolle overstap te maken naar een andere functie.' Met de flexibilisering van werk, arbeidscontracten en loopbanen inderdaad geen overbodige luxe maar gaat het nu om de inzet of om de omzet? Mijn jeuk speelt weer een beetje op. Werken is gezond; daarvoor is steeds meer evidence beschikbaar maar dat werk dat zo goed voor ons is, moet wel aansluiten bij onze capaciteiten en moet in veilige en gezonde omstandigheden worden uitgevoerd. Ook in ons land gaan echter niet alle werkenden altijd met hetzelfde aantal ledematen naar huis, blijkend uit het jaarlijks voorkomen van zo'n honderd dodelijke arbeidsongevallen, ongeveer 8000 door bedrijfsartsen gemelde beroepsziekten (en dat is nog een onderrapportage) en vele werkgerelateerde aandoeningen. Er overlijden in Nederland per jaar iets meer dan 3000 mensen aan ziekten die (mede) door het werk veroorzaakt zijn. Dat duurzame inzetbaarheid ook dáárover gaat, mis ik nog wel eens in de discussie.

In een leuk vraaggesprek (op www.duurzameinzetbaarheid.nl) met Aukje Nauta en Cristel van de Ven, eigenaren van Factor Vijf en beiden zeer actief met het adviseren van bedrijven over duurzame inzetbaarheid, komt het verlossende woord eruit: "eigenlijk is de kern van dit alles samen te vatten in één woord: liefde. Laat zien dat je van je mensen houdt!"

Aha, alles is liefde! Dat stelt me toch weer een beetje gerust.

¹ bijzonder hoogleraar Arbeids- en Bedrijfsgeneeskunde, Coronel Instituut voor Arbeid en Gezondheid, Kenniscentrum medische Keuringen in Arbeid, AMC, UvA, Amsterdam en coördinator richtlijnen NVAB, Utrecht